

Tshuktshien niemimaa ja Anadyr 14.5.-22.7.2002

Heikki Karhu

(Lähde: 5.11.2002: <http://www.fotokone.fi/~karhut/suomi/TsukotKotisivu.htm>)

Olin mukana Venäjän tiedeakatemian lintutieteellisessä retkikunnassa Itä-Siperiassa, Tshuktshien niemimaalla touko- heinäkuussa 2002. Retken vetäjänä toimi tri **Jevgeni Syrojetchkovski** nuorempi Moskovan yliopistosta, muut osallistujat olivat tri **Pavel Tomkovitsh** saman yliopiston eläinmuseosta, tri **Valeri Buzun** Pietarin yliopistosta, opiskelija **Ivan Taldenkov** Moskovan yliopistosta sekä ns. vapaaehtoisina minun lisäksi taidemaalari **James McCallum** ja tri **Chris Kelly** Englannista.

Retken päätavoitteena oli tutkia **lusikkasirriä**, hanhia – erityisesti **sepel-** ja **beringinhanhea** – sekä **allihaahkaa** ja **pikkujoutsenta**. Ohjelmassa oli myös muun lintufaunan inventointia, kahlaajien poikasrengastusta ja paikallisen väestön harjoittamaan kotitarvemetsästyksen liittyvää tutkimusta.

Pääasiallisena tutkimusalueena oli Tshuktshien niemimaan pohjoisrannikko ja Koljutshinin lahden alue – suureksi osaksi ornitologisesti aiemmin tutkimatonta seutua. Matka alkoi lennolla Moskovasta Anadyriin 13.-14.5. ja jatkui sieltä Beringin salmelle Lavrentijaan 14.5.2002. Lavrentijassa suoritettiin muona- ym. hankintoja ja seurattiin Alaskasta saapuvaa kevätmuuttoa vajaa viikko 21.5. asti. Tuolloin siirryttiin helikopterikuljetuksella vielä pari sataa kilometriä pohjoisemmas, Tshuktshien meren ääreen, Neshkanin kylään. Viikkoa myöhemmin ryhmä jakautui kuukauden ajaksi kolmeen osaan maastotöihin alueelle, joka ulottui kylästä 80 km länteen ja 50 km itään.

Menokuljetukset maastoon tapahtuivat pääosin telaketjuajoneuvolla, siirtymiset maastossa myöhemmin kävellen, kumiveneellä, koiravaljakoilla ja moottoriveneellä. Kevään tulo oli keskimääräisestä huomattavasti etuajassa, samoin lintujen muutto ja pesinnän aloittaminen. Kesä - heinäkuun säät olivat niinikään suotuisat.

Neshkanin länsipuolinen alue, jolla itse kuljin pääosan kesäkuuta, oli sama, jolla **N.A.E. Nordenskjöld** miehistöineen vietti kymmenisen kuukautta syyskuusta 1878 heinäkuun 18. päivään 1879. Tänä vuonna Vega olisi päässyt jäistä irti jo kesäkuun 6. päivä.

Yhdeltä aiemmin tunnetulta alueelta löytyi 14 **lusikkasirrin** pesää, mutta tuon alueen kanta oli huvennut alle puoleen 15 vuoden takaisesta. PT kuitenkin kontrolloi sieltä vielä tuolloin rengastamansa lusikkasirrin. Toiselta aiemmin tuntemattomalta alueelta löytyi neljä pesää ja kolmannelta kaksi pesää. Viimeksi mainitulla alueella vuonna 1974 lintuja tutkineet prof. **V.E. Flint** ja tri **A. Kistshinski** arvioivat lusikkasirrejä olleen siellä tuolloin 4 - 5 paria. Aikuisia lusikkasirrejä varustettiin nyt keltaisilla ja vaaleansinisillä värirenkailla yhteensä 26 yksilöä ja 9.7. myös kaksi juuri kuoriutunutta poikasta.

Kesäkuun loppupäivinä ryhmäämme liittyivät Neshkanissa **Christopher Zöckler** WCMC:stä Cambridgesta ja **Jelena Lappo** Moskovasta, sekä japanilainen **Minoru Kashiwagi** ja taiwanilainen **Weiting Liu**. Viimeksi mainitut kaksi henkilöä jäivät koko joukolla suoritettulla kaksitoistapäiväisellä n. 400 km:n pituisella telaketjuajoneuvoretkellä matkan varrelle odottelemaan pikku lusikkanokkien kuoriutumista.

Paluu Neshkanista Lavrentijaan tapahtui niinikään telaketjuajoneuvolla 12.-17.7. niemimaan sisäosan vuoristoalueen läpi. 18.-22.7. retkeiltiin Anadyrissa.

Vaikka lusikkasirrin tulevaisuus näyttää tällä hetkellä huonolta, retki oli onnistunut. Varsinaiset tulokset jäävät puolestani tiedemiesten kerrottaviksi. Ohessa kuitenkin retken lajiluettelo. Sivutuotteena löytyi ilmeisesti kaksi Venäjälle uutta lintulajia, **erakkorastas** (HK) ja **alaskankarikukko** (VB & HK) sekä Euraasian ensimmäinen **kanadantyllin** munapesä (HK). Useasta lajista tehtiin niinikään itäisin tai koillisin tms. mielenkiintoinen pesintähavainto. Lavrentijaan vielä joksikin aikaa jäänyt CZ löysi sieltä lisää pesiviä **kanadantyllejä** heinäkuun loppupuolella.

Tshuktshien niemimaa ja Anadyr 14.5.-22.7.2002 – LAJILISTA

Heikki Karhu

(Lähde: 5.11.2002: <http://www.fotokone.fi/~karhut/suomi/TsukotKotisivu.htm>)

Lajiluettelon lyhenteet:

- P = pesimälaji, "suhteellinen yleisyys" numeroin 1-5 (1 yleisin, 5 harvinaisin)
- Sat = satunnaislaji
- M = läpimuuttava, suhteellinen yleisyys kuten edellä
- tyhjä = status epäselvä
- hav = havainto

Edellä mainitut merkinnät koskevat vain varsinaista Tshuktshien niemimaata. Vain Anadyrissä eli varsinaisen Tshuktshien niemimaan eteläpuolella tavattujen lajien kohdalla on merkintä 'Anadyr' ja sen perässä statusta kuvaava merkintä.

N:o	laji	tieteellinen nimi	status	lisätietoja
1.	härkälintu	Podiceps griseigena	Sat	2 hav rannikolla
2.	kaakkuri	Gavia stellata	P2	
3.	kuikka	Gavia arctica viridigularis	P3	
4.	tundrakuikka	Gavia pacifica	P2	
5.	amerikanjääkuikka	Gavia immer	P4	
6.	jääkuikka	Gavia adamsii	P3	
7.	ulappamerimetso	Phalacrocorax pelagicus	P	melko yleinen rannikolla
8.	sepelhanhi	Branta bernicla nigricans	P3	
9.	tundrahanhi	Anser albifrons	P5	1 pesälöytö
10.	metsähanhi	Anser fabalis serratirostris		useita havaintoja
11.	lumihanhi	Anser (Chen) caerulescens	P? M2	

12.	beringinhanhi	Anser (Philacte) canagicus	P2	rannikkoseudulla
13.	pikkujoutsen	Cygnus columbianus	P?4	
14.	heinäsorsa	Anas platyrhynchos		useita havaintoja
15.	tavi	Anas crecca	P	useita havaintoja
16.	amerikantavi	Anas carolinensis		useita havaintoja
17.	siperiantavi	Anas formosa	Sat	2 hav rannikolla
18.	haapana	Anas penelope		useita havaintoja
19.	amerikanhaapana	Anas americana		useita havaintoja
20.	jouhisorsa	Anas acuta	P2	yleisin puolisuikeltaja
21.	lapasorsa	Anas clypeata		Lavrentija, Neshkan
22.	lapasotka	Aythya marila	P?	
23.	virta-alli	Histrionicus histrionicus		2 hav rannikolla
24.	alli	Clangula hyemalis	P1	
25.	haahka	Somateria mollissima v.-nigrum	P1	
26.	kyhmyhaahka	Somateria spectabilis	P4	
27.	silmälasihaahka	Somateria fischeri	P4	
28.	allihaahka	Polysticta stelleri	P?4 M3	
29.	mustalintu	Melanitta nigra americana		
30.	pilkkasiipi	Melanitta fusca deglandi		
31.	tukkakoskelo	Mergus serrator	P	P sisämaassa
32.	isokoskelo	Mergus merganser		
33.	merikotka	Haliaeetus albicilla		2 hav
34.	piekana	Buteo lagopus	P	muutama poikaspesä
35.	maakotka	Aquila chrysaetos	P	1 hav
36.	tunturihaukka	Falco rusticolus	P	1 hav, valkea värim.
37.	muuttohaukka	Falco peregrinus	P4	3 pesälöytöä
38.	riekko	Lagopus lagopus	P2	
39.	kiiruna	Lagopus mutus	P	2 hav sisämaan vuorilta
40.	hietakurki	Grus canadensis	P2	
41.	tundrakurmitsa	Pluvialis squatarola	P5 M	P Beljakin niemi
42.	siperiankurmitsa	Pluvialis fulva	P3	
43.	amerikankurmitsa	Pluvialis dominica		
44.	tylli	Charadrius hiaticula	P2	
45.	kanadantylli	Charadrius semipalmatus	P5	hav Lavrentija, (Euraasian 1.) pesälöytö Neshkan
46.	ylänkötylli	Charadrius mongolus	P5	hav Beljakin niemi,

				pesälöytö vuoristo
47.	keräkurmitsa	<i>Eudromias morinellus</i>	P	2 hav
48.	liro	<i>Tringa glareola</i>		Anadyr P
49.	ranta/amerikansipi	<i>Actitis hypoleucos/macularia</i>		1 hav
50.	taigaviklo	<i>Heteroscelus brevipes</i>		1 hav rannikolta
51.	harmaaviklo	<i>Heteroscelus incanus</i>		1 hav 4 km rannikolta
52.	isovesipääsky	<i>Phalaropus fulicarius</i>	P2 M	
53.	vesipääsky	<i>Phalaropus lobatus</i>	P3	
54.	karikukko	<i>Arenaria interpres</i>	P3	
55.	alaskankarikukko	<i>Arenaria melanocephala</i>	Sat	1 hav: 2 yks, kn?, Dzinretlen E, ilm. Venäjälle uusi laji
56.	suokukko	<i>Philomachus pugnax</i>	P5	Anadyrissä yleisempi P
57.	tundravikla	<i>Tryngites subruficollis</i>		3 hav
58.	lusikkasirri	<i>Eurynorhynchus pygmeus</i>	P4	16+4+2 pesälöytöä, 26 ad reng
59.	pikkusirri	<i>Calidris minuta</i>	P? M	
60.	rusokaulasirri	<i>Calidris ruficollis</i>	P3	etenkin sisämaassa
61.	lapinsirri	<i>Calidris temminckii</i>	P3	
62.	siperiansirri	<i>Calidris subminuta</i>		Anadyr P
63.	eskimosirri	<i>Calidris bairdii</i>	P5 M	P sisämaan vuoristossa, 4 hav Beljakin niemi
64.	suosirri	<i>Calidris alpina sakhalina</i>	P2	
65.	beringinsirri	<i>Calidris ptilocnemis</i>	P3	rannikon tuntumassa
66.	palsasirri	<i>Calidris melanotos</i>	P3 M	
67.	isosirri	<i>Calidris canutus</i>	P5 M	poikue vuoristossa
68.	tundrasirri	<i>Calidris mauri</i>	P2	
69.	kanadansirri	<i>Calidris pusilla</i>	P4	yht. n 50 kn, mm 25 kn tihentymä Neshkanissa
70.	pulmussirri	<i>Calidris alba</i>	M5	
71.	taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>	P5	poikue sisämaassa, 1. Amgueman E-puolelta
72.	pikkukuovi	<i>Numenius phaeopus</i>	M	
73.	punakuiri	<i>Limosa lapponica baueri</i>	M	
74.	tundrakurppelo	<i>Limnodromus scolopaceus</i>	P4 M	
75.	leveäpyrstökihi	<i>Stercorarius pomarinus</i>	P	
76.	merikihi	<i>Stercorarius parasiticus</i>	P	

77.	tunturikihi	<i>Stercorarius longicaudus</i>	P	huono jyrjävuosi, ei pesälöytöjä
78.	amerikanisolokki	<i>Larus glaucescens</i>		1 hav Neshkan
79.	harmaalokki	<i>Larus argentatus vegae</i>	P2	
80.	isolokki	<i>Larus hyperboreus pallidissimus</i>	P3	
81.	naurulokki	<i>Larus ridibundus</i>		1 hav Lavrentija
82.	pikkukajava	<i>Rissa tridactyla</i>	P4	2 yhdyskuntaa rannikolla
83.	ruusulokki	<i>Rhodostethia rosea</i>		2 hav rannikolla
84.	jäälokki	<i>Pagophila eburnea</i>		1 hav rannikolla
85.	lapintiira	<i>Sterna paradisaea</i>	P4	
86.	aleuttientiira	<i>Sterna aleutica</i>		Anadyr P
87.	pohjankiisla	<i>Uria lomvia</i>	P	yleisin ruokkilintu
88.	etelänkiisla	<i>Uria aalge</i>	P	
89.	tyynenmerenriskilä	<i>Cepphus columba</i>	P	useita havaintoja
90.	riskilä	<i>Cepphus grylle</i>	P	
91.	lyhytnokkamurri	<i>Brachyramphus brevirostris</i>		1 hav Beljakin niemi
92.	töyhtökiislanen	<i>Aethia cristatella</i>		muutama havainto
93.	pikkukiislanen/pikkuruokki	<i>Aethia pusilla/Alle alle</i>		2 hav
94.	isolunni	<i>Fratercula corniculata</i>	P	muutama havainto
95.	töyhtölunni	<i>Lunda cirrhata</i>	P	useita havaintoja
96.	tunturipöllö	<i>Nyctea scandiaca</i>	P	useita havaintoja rannikolta ja sisämaasta
97.	suopöllö	<i>Asio flammeus</i>	P	
98.	kiuru	<i>Alauda arvensis</i>		Anadyr P?
99.	törmäpääsky	<i>Riparia riparia</i>		
100.	haarapääsky	<i>Hirundo rustica</i>		
101.	räystäspääsky	<i>Delichon urbica</i>		Anadyr P
102.	tuhkakirvinen	<i>Anthus rubescens</i>	P3	vuoristo
103.	tundrakirvinen	<i>Anthus gustavi</i>	P4	sisämaa
104.	lapinkirvinen	<i>Anthus cervinus</i>	P3	sisämaa
105.	keltavästäräkki	<i>Motacilla flava tschutschensis</i>	P2	sisämaa
106.	västäräkki	<i>Motacilla alba ocularis</i>	P3	
107.	korppi	<i>Corvus corax</i>	P	
108.	pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>		Anadyr P
109.	ruskouunilintu	<i>Phylloscopus fuscatus</i>		Anadyr P
110.	lapinuunilintu	<i>Phylloscopus borealis</i>	P	sisämaa
111.	kivitasku	<i>Oenanthe oenanthe</i>	P	sisämaa

112.	rubinisatakieli	<i>Luscinia calliope</i>		Anadyr P
113.	sinirinta	<i>Luscinia svecica</i>	P	sisämaa
114.	tundrarastas	<i>Catharus minimus</i>	P	sisämaa
115.	erakkorastas	<i>Catharus guttatus</i>	Sat	1 hav Dzinretlen, ilmeisesti Venäjälle uusi laji
116.	ruosterastas	<i>Turdus naumanni eunomus</i>		Anadyr P
117.	taviokuurna	<i>Pinicola enucleator</i>		Anadyr
118.	urpiainen	<i>Acanthis flammea</i>	P	sisämaa
119.	tundraurpiainen	<i>Acanthis hornemanni</i>	P	sisämaa
120.	juovapääsirkku	<i>Zonotrichia leucophrys</i>	Sat	1 hav Dzinretlen
121.	tummajunkko	<i>Junco hyemalis</i>	Sat	1 hav Neshkan
122.	kenttäsiirkkunen	<i>Passerculus sandwichensis</i>	Sat	1 hav Neshkan
123.	amerikansiirkkuli	<i>Spizella arborea</i>	Sat	1 hav Neshkan
124.	pikkusiirkku	<i>Emberiza pusilla</i>		Anadyr P
125.	lapinsiirkku	<i>Calcarius lapponicus alascensis</i>	P1	yleisin varpuslintu
126.	pulmunen	<i>Plectrophenax nivalis</i>	P2	
127.	varpunen	<i>Passer domesticus</i>		Anadyr P